

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ

О. А. Ляшенко,

аспірант кафедри менеджменту організацій,
Дніпропетровський державний аграрний університет

Досліджено сучасні тенденції рівня зайнятості та безробіття в Донецькій області. Визначено необхідність професійного навчання та професійної підготовки безробітного населення, що активно впливає на структурну перебудову зайнятості.

The Explored modern trends level to employment and unemployments in Doneck area. Certain need professional education and professional of preparing the unemployed population that actively influences upon structured realignment of employment.

ВСТУП

Трансформація України на засади ринкової економіки супроводжується систематичним зростанням напруженості на ринку праці.

Посилення світових інтеграційних процесів та орієнтація економіки України на інноваційно-інвестиційну модель розвитку спонукають вітчизняну сферу зайнятості населення до модернізації. До того ж у цьому зацікавлені всі без винятку категорії громадян. Як багатогранна соціально-економічна категорія, зайнятість пов'язана практично з усіма аспектами життєдіяльності та суспільного відтворення в цілому. Через сферу зайнятості економічно активне населення залучається до виробництва матеріальних благ. Її головні кількісні та якісні параметри відображають особливості структури економіки, її динаміку, а також можливості трансформаційних змін. Двоєдина сутність зайнятості — економічна та соціальна — характеризує внесок живої праці у суспільне виробництво та реалізацію базових потреб людини [1].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Характерним проявом для ринку праці в сучасних умовах є поява нової категорії населення — безробітні. Відповідно до ст. 2 Закону України "Про зайнятість" безробітні (за методологією Міжнародної Організації Праці (МОП) — особи у віці 15—70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють три умови: не мали роботи (прибуткового заняття); протягом останніх чотирьох тижнів шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за плату за наймом або на

власному підприємстві.

До категорії безробітних також відносяться особи, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді; зареєстровані в службі зайнятості як такі, що шукають роботу; навчаються за направленням служби зайнятості.

Рівень безробіття (за методологією МОП) — відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15—70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної ознаки.

Рівень зареєстрованого безробіття визначається як відношення (у відсотках) чисельності безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості населення, до середньорічної чисельності населення працездатного віку [2].

Основними причинами безробіття є скорочення виробництва і відповідне зменшення потреби в робочій силі, важкі умови праці із зниженням рівня трудомістких робіт, а також з тим, що зайняті працюють далеко від належних санітарно-гігієнічних і психографічних умов, нерегулярна, а то й відсутня виплата заробітної плати, обмежена кількість робочих місць, процеси приватизації та роздержавлення. Недостатність належної об'єктивної інформації про процеси реструктуризації сільськогосподарських підприємств призводить до того, що селянам важко визначитися з формою господарювання. Крім того, формування ринку праці супроводжується обмеженістю ринкового попиту та руйнацією продуктивних сил. Посилюється тенденція до незбалансованості між пропозицією робочої сили та її попитом, а також скорочення наявних трудових ресурсів. Саме це й спонукало розглядання цієї проблеми.

РЕЗУЛЬТАТИ

Пріоритети і сфера докладання праці громадян повинні визначатися державою — починаючи від професійної орієнтації молоді та завершуючи принципами регулювання оплати праці.

Зростання можливостей економіки щодо забезпечення робочими місцями відчутно особливо у сфері підприємництва. Щодо розширення зайнятості населення у несільськогосподарських видах діяльності, то воно пов'язане з підтримкою й заохоченням розвитку видів діяльності на сільських територіях.

Сільські поселення — найприйнятніше місце розташування агросервісних служб, підприємств і організацій усіх видів обслуговування. Усе це, при розумному використанні, здатне забезпечити роботою мільйони людей, що підтверджується досвідом розвинених країн. Але забезпечення прискореного розвитку несільськогосподарських видів діяльності потребує запровадження певних пільг, заохочень для суб'єктів діяльності.

За останні роки ситуація на ринку праці області поліпшилась і характеризується зростанням економічної активності населення, збільшенням рівня зайнятості, зниження рівня безробіття, збільшення кількості створених нових робочих місць, зменшення обсягів вивільнення працівників у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці, зростанням попиту підприємств на робочу силу.

Проте гострими проблемами залишаються забезпечення економіки висококваліфікованими робочими кадрами, професійно-кваліфікаційний дисбаланс, невідповідність напрямів і обсягів професійного навчання потребам ринку праці, низька якість вільних робочих місць за умовами та рівнем оплати праці, значна диференціація зайнятості населення в промисловорозвинутих та моноструктурних містах, молодіжне безробіття, міграційний відтік робочої сили на ринки праці інших регіонів України та інших держав, наявність тіньової зайнятості та нелегальної трудової міграції.

У 2006 році по області рівень зайнятості населення у віці 15—70 років збільшився до 59,2%, рівень безробіття населення за методологією МОП знизився до 5,7%, обсяги вивільнення працівників у зв'язку з змінами організації виробництва та праці зменшились в 2,6 рази, попит підприємств на робочу силу збільшився в 2,3 рази.

За 2001—2006 роки за рахунок усіх джерел фінансування створено 359,4 тис. нових робочих місць, в тому числі в результаті реалізації Закону України "Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області" створено 16,6 тис. нових, збережено 27,0 тис. наявних робочих місць.

Виходячи із демографічного прогнозу, в області очікується значне зменшення як загальної чисельності населення, так і його працездатної частки, при цьому погіршиться вікова

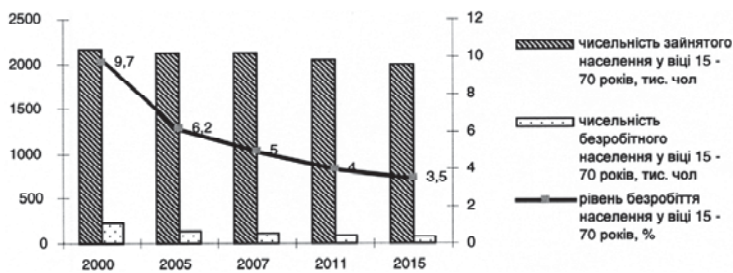

Рис. 1. Динаміка основних показників ринку праці

структура працездатного населення за рахунок значного зниження наймолодшого працездатного контингенту.

За прогностичними розрахунками чисельність населення у віці 15—70 років у 2011 році проти 2005 року зменшиться на 9,5%, у 2015 році — на 14,7%.

Пошук економічної діяльності, збільшення обсягів інвестиційних вкладень в розвиток малого підприємництва позитивно впливатимуть на створення нових робочих місць і сприятимуть зростанню рівня зайнятості населення.

Більш ефективному використанню наявних та створенню додаткових робочих місць сприятиме впровадження нового для України соціального стандарту — мінімальної погодинної заробітної плати.

Передбачається зменшення рівня безробіття у 2015 році до 3,5%.

Ключовими завданнями та заходами є: забезпечення розширеного відтворення і збільшення тривалості його активного трудового періоду, забезпечення ринку праці висококваліфікованою робочою силою, всебічний розвиток інтелектуальних, духовних та фізичних здібностей особистості.

Здійснення державного регулювання ринку праці з метою постійного розширення сфери прикладання праці та забезпечення надійного соціального захисту працюючого і непрацюючого населення, формування державного замовлення на підготовку кадрів для галузей економіки [2].

З метою підвищення мотивації до праці безробітних, які перебувають на обліку в службі зайнятості більше року, спеціалістами міських та районних центрів зайнятості постійно проводяться спеціалізовані семінари з техніки пошуку роботи. Протягом 2006 року проведено близько 950 таких семінарів,

в яких взяли участь 8,7 тис. безробітних, з яких 4,0 тис. відносяться до "довготривалих". Після проведення таких семінарів було працевлаштовано майже 2,0 тис. безробітних.

Значно зменшилась питома вага довготривалих безробітних в 5 центрах зайнятості — Вугледарському (на 8,7%), Сніжнянському (на 8,4%), Єнакіївському (на 7,6%), Новоазовському (на 7,45%), Амвросіївському (на 7,1%). Завдяки реалізації заходів програми зайнятості населення Донецької області на 2006 рік дещо знизилась тривалість безробіття області. Найвища тривалість безробіття спостерігалася в Амвросіївському районі (13,3 міс.), Олександрівському (11,5 міс.) районних, Костянтинівському (10,2 міс.) міському центрах зайнятості. Найнижчі показники в Тельманівському (6,4 міс.) районному, Докучаєвському (6,8 міс.), Кіровському (7,0 міс.) міських центрів зайнятості.

Одним із дієвих важелів механізму соціального захисту є система професійного навчання безробітного населення, яка активно впливає на структурну перебудову зайнятості, а відтак на зниження напруженості в економічній сфері. Суспільство зацікавлене у створенні системи професійного навчання безробітного навчання безробітних вже сьогодні вона повинна гнучко реагувати на зміни потреб економіки і ринку праці.

З метою підвищення конкурентоспроможності безробітних протягом 2006 року за сприяння Державного центру зайнятості профнавчання проходило 595 осіб. В 2006 році забезпечено подальший розвиток позитивних тенденцій на ринку праці області, зокрема зростання рівня зайнятості, зменшення обсягів вивільнення працівників та рівня вимушеної неповної зайнятості, створення нових робочих місць на підприємствах, легалізація зайнятості у сфері малого бізнесу [3].

ВИСНОВКИ

Сучасні трансформаційні процеси у сфері зайнятості населення повністю опосередковуються ринковими відносинами, перебуваючи під впливом невизначеності та ризиковості, а відтак потребують активного втручання з боку держави.

Необхідна також підтримка обласних і районних адміністрацій, які займаються вирішенням проблем зайнятості, в першу чергу тих, що не потребують капітальних вкладень. Така робота по розробці і реалізації активної політики зайнятості дала б змогу цілеспрямовано впливати на проблему, запобігаючи масовому безробіттю, зокрема серед сільських мешканців.

Пропозиції щодо формування політики зайнятості на селі: однією з основних причин неефективної зайнятості та безробіття селян є недостатнє врахування важливості здійснення соціальної політики на селі. Ці складові потребують кардинальних змін. Соціальні перетворення слід сприяти на створення сприятливого соціального середовища для підвищення престижу та мотивації праці, насамперед у молоді, привабливих умов для проживання у сільській місцевості, зупинення руйнації об'єктів соціальної інфраструктури. У перспективі головне соціально-економічне завдання полягатиме у створенні умов для "безболісного" переливу робочої сили з однієї сфери діяльності, галузі виробництва — в іншу, насамперед з аграрної в не аграрну сферу, із суспільного у приватний сектор, від однієї структури зайнятості до іншої. Необхідно вже зараз створювати соціально-економічні та правові умови для сприяння зайнятості молоді на селі, збільшення престижних робочих місць у галузях сільського господарства і соціальної інфраструктури відповідно до потреб села, організаційно оплачуваних громадських робіт, захисту від безробіття, державної підтримки міжгалузевої міграції робочої сили. Враховуючи сезонний характер сільськогосподарської праці, необхідно забезпечити умови для рівномірної зайнятості протягом року. З цією метою слід стимулювати розміщення у сільській місцевості малих підприємств по переробці і зберіганню аграрної продукції, виробництву будівельних матеріалів, розвитку служб виробничого та соціального обслуговування [4].

Література:

1. Данилишин Б. Зайнятість населення: як сформувати інноваційну складову // Урядовий кур'єр. — 2007. — № 115. — С. 6.
2. Статистичний щорічник Донецької області за 2006 рік.
3. Стан ринку праці та діяльність державної служби зайнятості в січні — липні 2006 року // Бюлетень ІПК ДСЗУ. — 2006. — № 2. — С. 2—4.
4. Реформування соціальної сфери села: організаційно-методичні засади / За ред. П.Т. Саблука. — К.: ІАЕ УААН, 2000. — 475 с.

Таблиця 1. Рівні економічної активності, зайнятості та безробіття за віковими групами у 2005—2006 роках

	Рівень економічної активності аселення, відсотків до кількості обстеженого населення відповідної вікової групи		Рівень зайнятості населення, відсотків до кількості обстеженого населення відповідної вікової групи		Рівень безробіття населення, відсотків до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Все населення	62,6	62,8	58,7	59,2	6,2	5,7
15—24 років	43,4	44,1	36,8	38,7	15,1	12,2
25—29 років	86,7	86,1	80,8	78,7	6,8	8,5
30—34 років	85,9	87,2	81,7	82,7	4,8	5,2
35—39 років	90,6	89,0	83,6	85,0	7,8	4,5
40—49 років	85,6	87,2	82,4	83,7	3,7	4,0
50—59 років	62,8	62,3	60,5	60,1	3,8	3,5
60—70 років	16,1	14,2	15,9	14,2	1,0	—